

І. А. Колодійчук, О. М. Юрків

Екологічне інвестування: стан, тенденції, перспективи

Досліджено сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку екологічного інвестування в регіонах України в умовах післявоєнної відбудови. Обґрунтовано, що екологічне інвестування поступово трансформується з інструменту виконання природоохоронних вимог у важливий чинник підвищення конкурентоспроможності регіонів і формування сталого економічного розвитку. Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій у природоохоронні заходи та поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища у 2015-2023 рр. на основі статистичних даних Державної служби статистики України. Виявлено асиметричний характер екологічного інвестування та значну територіальну концентрацію фінансових ресурсів у промислово розвинених регіонах. Особливу увагу приділено впливу повномасштабної війни на інвестиційну активність, а також формуванню нових можливостей для «зеленої» відбудови завдяки міжнародній фінансовій допомозі та впровадженню ESG-принципів. Визначено пріоритетні напрями екологічного інвестування в регіонах України й запропоновано комплекс фінансових, регуляторних та інституційних механізмів стимулювання залучення «зеленого» капіталу на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Ключові слова: екологічне інвестування, сталий розвиток, регіональна економіка, «зелені» інвестиції, ESG-принципи, відновлювана енергетика, післявоєнна відбудова, регіональний розвиток.

Формулювання проблеми. Упродовж останніх десятиліть екологічний вимір економічного розвитку перетворився на один із ключових орієнтирів формування державної та регіональної економічної політики. Зміна клімату, деградація природних екосистем, зростання антропогенного навантаження на довкілля актуалізували необхідність переходу від моделей господарювання, орієнтованих на ресурси, до підходів, заснованих на принципах сталого розвитку. За цих умов інвестиційна діяльність дедалі частіше розглядається не лише як інструмент нарощування виробничого потенціалу, але і як механізм екологічної модернізації економіки.

Хоча увага до екологічних аспектів розвитку поступово зростає, практика екологічного інвестування в Україні залишається нерівномірною. Основна частина фінансових ресурсів спрямовується на поточне утримання природоохоронної інфраструктури, тоді як інвестування у превентивні заходи, технологічне оновлення та впровадження інноваційних екологічних рішень має обмежений характер.

Додатковим чинником загострення проблеми стали наслідки повномасштабної війни, які суттєво вплинули на інвестиційну активність, фінансові можливості держави та бізнесу, а також на екологічний стан окремих територій. Водночас процеси післявоєнної відбудови створюють унікальне вікно можливостей для переосмислення підходів до регіонального розвитку та інтеграції екологічних пріоритетів у відновлювальні інвестиційні програми. Реалізація такого підходу потребує науково обґрунтованого аналізу тенденцій екологічного інвестування, його регіональної специфіки та визначення ефективних механізмів стимулювання «зелених» інвестицій з огляду на сучасні виклики.

Аналіз останніх досліджень. Питання екологічного інвестування як фінансово-економічного механізму переходу до сталого розвитку широко представлене в працях вітчизняних науковців. У сучасних дослідженнях екологічні інвестиції розглядають як інструмент економічної модернізації, спрямований на зменшення екологічного навантаження, підвищення ресурсоефективності та формування довгострокових конкурентних переваг

територій. Наприклад, питання інвестиційного забезпечення екологічної модернізації економіки України розглядає О. Захарченко, акцентуючи увагу на ролі «зелених» інвестицій у підвищенні конкурентоспроможності регіонів [1]. «Зелені» фінанси проаналізовані в працях Г. Мельника, Д. Шкварук і Л. Дончак [2; 3]. Роль банківського сектору у фінансуванні екологічних проєктів досліджують Н. Шульга та С. Савлук, обґрунтовуючи, що інтеграція екологічного ризик-менеджменту й управління ESG-ризиками в банківську політику є одним з головних драйверів сталого фінансування, оскільки сприяє підвищенню прозорості фінансових рішень, зниженню інвестиційних ризиків і збільшенню масштабів сприяння екологічним ініціативам через кредитні, інвестиційні та інші фінансові інструменти як у країнах-членах ЄС, так і в банківській практиці України [4]. У зарубіжних дослідженнях, зокрема Ф. Ползіна та М. Сандерса, екологічні інвестиції розглядають як чинник енергетичного переходу за умови належного інституційного середовища [5]. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання динаміки екологічного інвестування в регіональному розрізі в умовах воєнних викликів і післявоєнної відбудови, що зумовлює актуальність подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є аналізування стану, динаміки та регіональних особливостей екологічного інвестування в Україні, дослідження структури та напрямів фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища, а також визначення механізмів активізації екологічного інвестування в регіонах, зважаючи на воєнні виклики й потреби післявоєнної відбудови та європейських підходів до сталого розвитку.

Основні результати дослідження. Однією із провідних тенденцій сучасного інвестиційного розвитку є поступовий перехід від традиційних підходів до ESG-орієнтованих моделей, у межах яких інвестиційні проєкти оцінюють не лише з огляду на економічну ефективність, але й з огляду на екологічні, соціальні та управлінські наслідки реалізації відповідних проєктів. Такий підхід зумовлює переорієнтацію фінансових ресурсів на проєкти, пов'язані з декарбонізацією економіки, з розвитком відновлюваної енергетики, циркулярної економіки та екологічно безпечних технологій.

В Україні спостерігається поступова інтеграція ESG-принципів у фінансово-економічну практику, хоча ринок «зелених» інвестицій перебуває на стадії формування. Водночас зростає інтерес до «зелених» облігацій як інструменту залучення капіталу для екологічних проєктів, що є важливою передумовою активізації участі міжнародних інвесторів і підвищення довіри до національного фінансового ринку.

Важливою тенденцією є посилення ролі приватного сектору в екологічному інвестуванні, що зумовлено зростанням інвестиційної привабливості «зелених» проєктів, поширенням ESG-звітності та появою нових фінансових інструментів. Реалізація державних програм, орієнтованих на екологічно сталу відбудову, формує підґрунтя для поєднання публічних і приватних ресурсів. Особливої уваги варта інтеграція цифрових технологій у процеси екологічного інвестування. Використання рішень GreenTech, «розумних» енергомереж і цифрових систем моніторингу сприяє підвищенню прозорості, ефективності та керованості інвестиційних проєктів, зокрема у сферах енергоефективності та контролю викидів.

Зауважимо, сучасні тенденції екологічного інвестування в Україні відображають адаптацію глобальних процесів до національних умов і засвідчують формування нової інвестиційної парадигми, у межах якої екологічна відповідальність поступово інтегрується в систему економічного розвитку країни та її регіонів.

Поточний стан екологічного інвестування в Україні визначається поєднанням кількох чинників: інтеграцією в європейський екологічний регуляторний простір,

необхідністю модернізації застарілих виробничих фондів і зростанням вимог до корпоративної прозорості. Екологічне інвестування з об'єкта суто соціально-гуманітарної відповідальності поступово перетворюється на економічний інструмент, що підвищує конкурентоздатність підприємств на внутрішніх і міжнародних ринках. Водночас розвиток цього сегмента інвестиційного ринку залишається нерівномірним, оскільки інституційні механізми досі перебувають на стадії поступового становлення.

Сьогодні інвестиції в природоохоронні заходи формуються переважно з коштів підприємств і міжнародних фінансових організацій. Частка держави й місцевих бюджетів є незначною і здебільшого спрямовується на інфраструктурні проекти у сфері водоочищення та поводження з відходами. Попри загальне зростання інтересу інвесторів, ринок екологічного капіталу в Україні залишається чутливим до макроекономічних і політичних ризиків, включно з військовими діями та змінами нормативного середовища.

У структурі екологічних інвестицій в Україні простежується чітка спеціалізація на таких напрямках:

1. Відновлювана енергетика та енергоефективність. До повномасштабного вторгнення Україна демонструвала одну з найвищих динамік розвитку відновлюваної енергетики в Східній Європі. Інвестиції спрямовувались переважно в сонячні та вітрові електростанції, а також у модернізацію систем енергоспоживання на підприємствах. Сьогодні цей сегмент зберігає свою актуальність, але вектор зміщується в бік локальних та автономних енергетичних рішень.

2. Сфера перероблення та мінімізації відходів. Нагальність проблеми підтверджується тим, що левова частка відходів в Україні досі захоронюється на полігонах. Інвестування в переробні потужності має значний економічний потенціал, проте стримується відсутністю повноцінно запровадженого принципу «розширеної відповідальності виробника».

3. Водоочищення та модернізація інженерної інфраструктури. Цей напрям отримує фінансування від підприємств, місцевих бюджетів і міжнародних партнерів. Водоканалізаційне господарство в багатьох населених пунктах потребує комплексного оновлення, що робить цей сектор одним з найбільш інвестиційно привабливих з огляду на його стратегічну важливість.

Суттєвою є також роль міжнародних фінансових організацій – ЄБРР, Світового банку, Міжнародної фінансової корпорації. Вони не лише надають фінансування, але є каталізаторами впровадження екологічних стандартів ЄС, сприяють імплементації принципів циркулярної економіки та формуванню інституційної спроможності органів влади у сфері природоохоронного управління.

В Україні процеси екологічного інвестування формуються в умовах інтеграції в європейське законодавче поле. Протягом останніх років державна політика орієнтується на наближення до стандартів ЄС у сферах скорочення викидів, управління відходами та реформування енергетичного сектору. Водночас інвестиційна активність має асиметричний характер: зростання попиту на «зелені» проекти не завжди супроводжується достатнім інституційним і фінансовим забезпеченням.

Поступові зміни проявляються у трьох вимірах: структурному – перехід від локальних природоохоронних заходів до масштабних модернізаційних проектів; фінансовому – зростання використання механізмів «зелених» облігацій і грантових програм; регуляторному – впровадження вимог щодо енергоефективності та екологічного моніторингу.

У корпоративному секторі України та світу простежується активна переорієнтація на технології, що зменшують енергоспоживання, знижують викиди парникових газів і забезпечують повторне використання ресурсів.

Зростає кількість проєктів виробництва енергії з відновлюваних джерел, впровадження систем очищення стічних вод і перероблення відходів. Дедалі частіше промислові підприємства розглядають інвестиції в екологічну модернізацію не як витрату, а як спосіб зниження операційних ризиків та оптимізації виробничих процесів.

За результатами опрацювання статистичної звітності Державної служби статистики України встановлено, що у 2015-2023 рр. екологічне інвестування характеризується різноспрямованою динамікою та суттєвими коливаннями залежно від економічної ситуації в країні. Аналіз проводився окремо за двома видами фінансування: (1) капітальні інвестиції в природоохоронні заходи; (2) поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища. Таке розмежування є принципово важливим, оскільки капітальні інвестиції відображають розвиток інфраструктури у сфері охорони довкілля та модернізацію екологічних об'єктів, тоді як поточні витрати пов'язані з підтриманням функціонування вже встановлених систем очищення та контролю.

Протягом досліджуваного періоду обсяг капітальних інвестицій змінювався нерівномірно (табл. 1). У 2015 р. було інвестовано 7,68 млрд грн. Надалі спостерігалось поступове зростання, що досягло максимуму у 2019 р., коли вкладення сягнули 16,26 млрд грн. Цей рік вирізняється завершенням низки екологічних інфраструктурних проєктів у промислових регіонах (насамперед Дніпропетровській та Київській областях), що підтверджується піковими фінансовими обсягами у статистичних даних.

У 2020-2021 рр. інвестиційна активність зберігалася, проте у 2022 р. відбулося різке скорочення майже вдвічі, що безпосередньо корелює з повномасштабним військовим вторгненням і вимушеною переорієнтацією ресурсу держави й бізнесу на пріоритетні функції життєзабезпечення. У 2023 р. темпи інвестування частково стабілізувалися, але рівень фінансування залишився істотно нижчим порівняно з докризовим періодом.

Важливою рисою є висока територіальна концентрація інвестицій. Найбільші обсяги протягом усіх років акумулювали Дніпропетровська область (постійне інвестування в природоохоронне обладнання металургійних підприємств), м. Київ і Київська область (інвестування у водоочисні системи та утилізацію відходів), окремі західні регіони (зокрема Львівська область) – у контексті модернізації систем поводження із твердими побутовими відходами.

Натомість найнижчі обсяги спостерігалися в Луганській, Тернопільській і Херсонській областях, де відсутність великих природоохоронних інфраструктурних проєктів і зниження промислової активності зумовили мінімальні інвестиційні значення.

Отже, капітальні інвестиції здійснюються нерегулярно, а зростання їхнього обсягу пов'язане з реалізацією окремих великих проєктів, що формує хвилеподібну динаміку.

Поточні витрати, на відміну від капітальних інвестицій, продемонстрували стабільне й поступове зростання протягом усього періоду (табл. 2). Якщо у 2015 р. вони становили 16,92 млрд грн, то у 2023 р. цей показник досяг 29,31 млрд грн, що підтверджує сталість і невідворотність фінансування екологічних функцій навіть в умовах економічних криз.

За регіональною структурою перше місце стабільно посідає Дніпропетровська область, де висока концентрація промислових підприємств потребує значних витрат на очищення стічних вод, утилізацію відходів та екологічний моніторинг. Другим центром концентрації витрат є м. Київ, де функціонує найбільша комунальна інфраструктура та фіксується значний обсяг споживання ресурсів.

Особливістю 2022-2023 рр. є те, що незважаючи на спад капітальних витрат, фінансування поточних екологічних процесів було збережено. Це свідчить про

Таблиця 1

Капітальні інвестиції у природоохоронні заходи за регіонами, у фактичних цінах, тис. грн

Регіон	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Україна	7675597,0	13390477,3	11025535,2	10074279,3	16255671,8	13239649,8	14113735,0	6446017,8	8284027,4
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька обл.	40533,0	63674,3	88844,2	80949,8	59826,7	182052,9	50499,8	46627,9	5965,0
Волинська обл.	5268,7	10627,6	19264,3	34835,3	36064,8	32643,1	30158,3	47574,3	78583,0
Дніпропетровська обл.	1417943,2	1662257,0	2628764,6	2454713,2	2564144,0	5103870,8	6165684,7	3496023,5	4005235,4
Донецька обл.	232258,2	650893,5	774639,1	1514236,1	2589085,9	3099240,9	1450487,3	60918,2	88640,0
Житомирська обл.	17979,6	16730,6	14626,5	8230,5	6864,9	11871,3	10270,6	14108,0	47736,4
Закарпатська обл.	7812,3	5911,7	13838,9	45883,4	14051,2	24765,6	31191,5	23229,8	126785,0
Запорізька обл.	591509,0	1062753,0	817114,6	1065343,5	1083530,8	902925,0	740276,8	184444,8	165228,1
Івано-Франківська обл.	90553,5	119686,7	370373,0	293643,0	248495,0	267585,4	229491,1	82432,1	128395,0
Київська обл.	4157510,7	8313266,1	4088520,9	1773634,6	6945708,4	285410,3	237187,0	275157,4	213275,7
Кіровоградська обл.	6252,8	18517,0	14179,4	41376,4	77255,4	48486,4	165369,4	128497,4	142207,0
Луганська обл.	51868,5	39221,7	13452,4	29342,4	17536,7	43472,6	41872,7	84,0	109,1
Львівська обл.	60398,5	103973,6	241440,7	284509,7	221270,4	165137,4	634087,3	326908,8	332700,5
Миколаївська обл.	98168,4	122722,4	118060,9	137981,2	124167,6	331435,8	463326,2	116758,9	80764,5
Одеська обл.	26512,9	17530,9	95079,1	73647,4	67439,5	124768,3	92285,2	67177,0	41962,1
Полтавська обл.	66925,9	103043,3	199642,0	264100,3	295281,4	364417,7	208915,1	226406,2	166358,4
Рівненська обл.	42919,8	30165,6	39504,9	39099,1	36207,1	51226,9	48129,3	28920,4	434241,9
Сумська обл.	52506,2	48599,7	47128,9	22735,7	23393,4	85935,6	123551,3	66767,7	58385,7
Тернопільська обл.	23742,1	54986,0	32392,0	19435,5	25348,8	36200,6	7613,4	3705,2	41455,9
Харківська обл.	62885,6	95171,1	340746,0	273049,9	472800,0	706836,6	1833708,5	555300,9	398244,1
Херсонська обл.	7865,9	2278,0	3209,3	15296,0	7357,7	11035,3	200098,4	105,8	15125,9
Хмельницька обл.	19254,1	36718,5	35863,5	79353,8	70875,9	60990,4	70692,6	60977,3	106572,7
Черкаська обл.	54313,6	66799,5	22508,1	23088,0	33085,9	42892,4	14216,3	29850,4	62521,7
Чернівецька обл.	18739,6	17799,6	23759,6	21410,0	30112,9	79942,4	37617,1	24581,3	38779,2
Чернігівська обл.	30872,4	23012,3	47431,8	64275,5	49732,4	49454,9	34678,1	26367,9	97600,1
м. Київ	491002,5	708137,6	935150,5	1414109,0	1156035,0	1127051,2	1192327,0	553092,6	1407155,0
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

Таблиця 2

Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за регіонами (у фактичних цінах), тис. грн

Регіон	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Україна</i>	16915535,2	19098224,8	20466423,3	24317991,0	27480190,3	28092551,9	30691187,1	24126870,4	29313644,2
АР Крим	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вінницька обл.	147304,6	180084,5	216836,1	268798,3	307768,1	218741,0	357610,6	430776,0	1173504,8
Волинська обл.	108616,8	114239,4	170828,0	238674,3	286243,1	295472,2	354087,4	419582,1	480223,4
Дніпропетровська обл.	5494249,4	5481696,9	5533501,6	7023517,9	8314305,8	9142088,1	10997398,2	6808379,4	7758115,4
Донецька обл.	1431515,4	2054539,7	1852570,3	2145780,2	2352966,6	2482254,8	1389166,4	439560,3	630101,2
Житомирська обл.	85783,7	103306,2	116922,2	141477,6	181573,9	204391,3	282791,2	277065,5	380934,1
Закарпатська обл.	88782,0	129108,8	164164,0	226195,4	268493,0	259193,0	290010,0	331688,7	497766,1
Запорізька обл.	1587096,5	1849575,8	2002980,7	2496107,2	2879570,7	2414852,0	2726842,3	1897123,8	1750939,6
Івано-Франківська обл.	233966,8	252727,4	316231,8	549438,8	633558,2	586705,7	646415,5	563128,4	792740,3
Київська обл.	489315,8	601143,6	879681,3	766594,9	965021,2	1122821,1	1539543,4	1099936,1	1501994,4
Кіровоградська обл.	113381,1	113804,6	140353,3	156861,5	183759,8	205927,7	285877,5	364236,2	299846,9
Луганська обл.	521800,8	608878,2	496698,9	406770,1	452360,8	469246,8	450035,9	2707,2	1306,9
Львівська обл.	341737,8	383469,5	446575,2	589175,9	520850,9	606350,0	825218,6	1292459,7	1519012,9
Миколаївська обл.	1502518,4	1358819,7	1446683,9	748595,1	922789,1	646336,3	770411,2	560629,7	642501,4
Одеська обл.	279316,3	519714,8	778429,0	545043,0	395119,9	798263,2	627769,4	460518,2	702391,3
Полтавська обл.	854846,2	914033,3	1065777,7	1444803,1	1485544,3	1096504,5	1063844,2	621884,1	680188,6
Рівненська обл.	340469,4	329359,2	343791,3	366522,3	530075,0	518484,9	676085,1	626377,4	787405,2
Сумська обл.	251519,4	308046,4	456000,6	736955,5	651891,4	627969,1	759518,4	592888,2	698415,4
Тернопільська обл.	14139,2	12855,5	12649,6	17677,3	19811,8	36403,8	48716,7	44053,3	96786,5
Харківська обл.	787852,8	822392,8	900042,9	1053048,1	1235800,5	1335006,5	1465720,4	1511073,8	1742706,6
Херсонська обл.	71672,7	74018,8	78111,8	88529,0	100712,3	181763,9	225108,8	39926,8	109635,8
Хмельницька обл.	192675,9	180642,1	210868,2	256249,8	318935,3	319278,9	385866,4	464432,5	540141,9
Черкаська обл.	205956,5	199580,9	254118,6	330856,2	354563,5	261082,2	272420,1	347963,1	557985,7
Чернівецька обл.	68818,8	70163,8	86939,4	101366,2	122075,9	162666,5	183266,7	196051,4	187243,8
Чернігівська обл.	219032,1	235349,2	285532,2	388659,3	352479,5	391339,5	462515,6	463455,3	535483,3
м. Київ	1483166,8	2200673,7	2210134,7	3230294,0	3643919,7	3709408,9	3604947,1	4270973,2	5246272,7
м. Севастополь	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

критичну роль екологічної інфраструктури в підтриманні життєдіяльності населення та базових екосистемних функцій.

Результати оцінювання перспектив екологічного інвестування в регіонах України свідчать про формування нового типу регіональної конкуренції, де вагомим стає не лише рівень економічного розвитку, але й здатність території інтегрувати принципи сталості, енергоефективності та інноваційної екологічної модернізації. У контексті післявоєнної відбудови питання залучення екологічних інвестицій набуває стратегічного значення: ідеться не про відтворення довоєнних інфраструктурних моделей, а про переосмислення їх на засадах «зеленої трансформації» відповідно до підходів ЄС.

Передусім перспективність екологічного інвестування в регіонах зумовлена просторовою диференціацією природно-ресурсного потенціалу. Західні та північні області мають сприятливі умови для розвитку малої гідроенергетики, біоенергетичних кластерів та ініціатив циркулярної економіки, пов'язаних із переробленням відходів агропромислового виробництва. Центр України демонструє потенціал у напрямі створення систем локальної генерації енергії з біомаси й біогазу, а південні регіони – у розвитку сонячної і вітрової енергетики. Схід країни, попри значні руйнування, має значний технологічний і кадровий потенціал для впровадження сучасних систем екологічного моніторингу, рекультиваци земелі і відновлення індустріальних територій за принципом *eco-industrial redevelopment*.

Важливим чинником стає інституційна готовність регіонів до роботи з екологічними інвестиціями. Регіони, де розроблена чітка стратегія розвитку, сформовані агенції регіонального розвитку або працюють спеціалізовані інвестиційні офіси, мають вищі шанси на залучення фінансування через міжнародні програми, зокрема Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, фонду *Ukraine Facility*, та механізми «зелених» облігацій. Досвід регіонів, які вже залучали кошти для модернізації систем водоочищення / перероблення відходів, свідчить, що саме проектна зрілість і прозорість управління є вирішальними аргументами для інвесторів навіть більше, ніж кількість ресурсів чи географічне розташування.

Післявоєнна відбудова створює унікальне «вікно можливостей»: міжнародні партнери очікують, що Україна реалізує сценарій «зеленої модернізації». Для регіонів це означає можливість трансформувати проекти відновлення в проекти довгострокової екологічної ефективності – від модернізації систем теплопостачання на основі відновлюваної енергетики до створення регіональних центрів циркулярного перероблення відходів. Аналіз та узагальнення перспектив розвитку екологічного інвестування в регіонах України дають змогу визначити потенційні напрями інвестування, очікувані економічні, екологічні та соціальні ефекти, механізми стимулювання екологічного інвестування, а також індикатори оцінювання ефективності (табл. 3).

Для забезпечення структурного зростання екологічних інвестицій і формування цілісної системи фінансових і регуляторних стимулів доцільно реалізувати комплекс заходів на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Державний рівень: сформувати єдину нормативно-правову рамку для екологічного інвестування, гармонізовану з європейськими директивами (CSRD, SFDR, Taxonomy Regulation). Це забезпечить чіткість критеріїв віднесення інвестицій до «зелених» і прозорість для міжнародних інвесторів; розширити фінансові інструменти державного сприяння, включно з державними гарантіями для екологічних інфраструктурних проектів, пільговими кредитними лініями для секторів з високою капіталомісткістю, податковими стимулами для інвесторів у «зелені» облігації.

Таблиця 3

Перспективи розвитку екологічного інвестування в Україні

Потенційні напрями інвестування	<ul style="list-style-type: none"> - відновлювана енергетика (сонячна, вітрова, локальні мікромережі); - енергоефективність у промисловості та будівництві (модернізація обладнання, термомодернізація житлового фонду); - розвиток систем управління відходами та циркулярна економіка (переробні комплекси, ринок вторинної сировини); - модернізація систем водоочищення та управління водними ресурсами (очисні споруди, зменшення скидів); - екологічний моніторинг і цифровізація (датчики контролю забруднення, аналітичні платформи); - зелені міські інфраструктурні проєкти (відновлення екосистем, озеленення міського середовища)
Очікувані економічні ефекти	<ul style="list-style-type: none"> - зростання інвестиційної активності в регіонах; - поява нових секторів ринку (вторинна сировина, сервісні послуги ВДЕ); - зменшення витрат підприємств завдяки енергоефективності; - підвищення енергетичної незалежності країни
Очікувані екологічні ефекти	<ul style="list-style-type: none"> - зниження обсягів викидів парникових газів і кількості об'єктів-забруднювачів; - скорочення обсягів захоронення відходів, збільшення частки утилізації / перероблення; - покращення якості водних та атмосферних ресурсів
Очікувані соціальні ефекти	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості робочих місць, зокрема високотехнологічних; - поліпшення стану здоров'я населення через зменшення забруднення довкілля; - підвищення соціальної стійкості громад і покращення інвестиційного клімату на місцях
Рекомендовані механізми стимулювання екологічного інвестування	<ul style="list-style-type: none"> - фінансові стимули: податкові пільги, пільгове кредитування, розвиток «зелених» облігацій; - регуляторні стимули: адаптація законодавства до європейських директив, спрощення процедур екологічної експертизи; - інституційні стимули: публічно-приватне партнерство, прозорі критерії відбору проєктів, створення реєстру «зелених» ініціатив
Індикатори оцінювання ефективності	<ul style="list-style-type: none"> - річний приріст обсягу капітальних екологічних інвестицій; - частка інвестицій у перероблення та відновлювану енергетику в загальному обсязі фінансування; - скорочення викидів на одиницю ВРП; - частка перероблення побутових відходів у загальному обсязі відходів; - кількість випущених «зелених» облігацій та обсяг залучених коштів

Регіональний рівень: запровадити територіально диференційовані стимули з огляду на типологію областей та їхні функціональні характеристики. Для кожного типу регіону варто визначити оптимальні пакети податкових, кредитних і гарантійних стимулів; створити регіональні «зелені» фонди та гарантійні установи, які покриватимуть 20-40% ризикової частини екологічних проєктів (це особливо важливо для регіонів з низькою інвестиційною привабливістю); розробити регіональні програми екологічного інвестування, орієнтовані на пріоритети конкретної області (водоочищення – у південних регіонах, рекультивация земель – у промислових регіонах, відновлювані джерела енергії (ВДЕ) – у гірських тощо); розширити проєктно-аналітичну спроможність регіонів, створивши центри підготовки інвестиційних проєктів, які зменшуватимуть інформаційні бар'єри та підвищуватимуть якість заявок на фінансування; запровадити регіональні програми розвитку «зелених» кластерів, зокрема у сферах циркулярної економіки, ВДЕ, енергозбереження та екотехнологій.

Місцевий рівень: забезпечити прозорість і конкурентність процедур відбору екологічних проєктів, застосувавши екологічні критерії до муніципальних програм соціально-економічного розвитку; активізувати залучення муніципальних «зелених» облігацій, які дають громадам змогу фінансувати модернізацію водоканалів, тепломереж, систем поводження з відходами та енергоефективність публічних будівель; розвивати локальні механізми публічно-приватного партнерства, забезпечуючи участь приватного сектору в модернізації комунальної інфраструктури та впровадженні енергоощадних технологій; створити на рівні громад реєстри екологічних ініціатив, що дасть змогу відстежувати динаміку проєктів, підвищить їхню прозорість і сприятиме залученню донорського фінансування; підтримувати інвестиції в низьковуглецеві рішення, зокрема в системи автономного енергозабезпечення, мікромережі, маломасштабні ВДЕ, станції сортування та компостування, локальні системи водоочищення.

Висновки. Сьогодні екологічне інвестування в Україні перебуває на етапі структурного становлення. Вплив війни має подвійний характер: тимчасове скорочення обсягу екологічних інвестицій у короткостроковому періоді поєднується з формуванням значно ширших можливостей у середньо – й довгостроковій перспективі. Екологічне інвестування розглядаємо як невід’ємний компонент післявоєнної відбудови, а акцент на відновлюваній енергетиці, енергоефективності та циркулярній економіці – як головну умову інтеграції України в європейській економічній простір. Перспективи екологічного інвестування в регіонах України визначаються не стільки ресурсами, скільки спроможністю регіональних органів влади формувати чіткі інвестиційні пропозиції та забезпечувати партнерство із приватним сектором і міжнародними фінансовими інституціями. Найближчими роками регіони, які зможуть поєднати екологічні пріоритети з економічною доцільністю, стануть центрами залучення «зеленого капіталу» і драйверами європейської інтеграції на локальному рівні. Отже, екологічне інвестування перетворюється з однієї з периферійних цілей на головний механізм структурної модернізації регіонального розвитку України.

Список використаних джерел

1. Захарченко Н. В., Борисенко Н. В. Механізми фінансування «зелених» інвестицій. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2019. № 1(65). С. 166-178. DOI: <https://doi.org/10.33271/ev/65.166>
2. Мельник Г. *«Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник*. Суми: Університетська книга, 2018. 463 с. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Melnyk_Green_Economy.pdf
3. Шкварук Д., Дончак Л. Зелені фінанси: теоретичний аспект та особливості функціонування в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2024. № 1. С. 123-127. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-21>
4. Шульга Н., Савлук С. «Екологічний» ризик-менеджмент банків як детермінанта сталого фінансування в країнах ЄС. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 6. С. 56-71. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(131\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(131)04)
5. Polzin F., Sanders M. How to finance the transition to low-carbon energy in Europe? *Energy Policy*. 2020. Vol. 147. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111863>

References

1. Zakharchenko, N. V., & Borysenko, N. V. (2019). Mekhanizmy finansuvannya «zelenykh» investytsiy [Mechanisms of financing «green» investments]. *Ekonomiczny visnyk Dniprov's'koyi politekhniki – Economic Bulletin of the Dnipro Polytechnic Institute*, 1(65), 166-178. DOI: <https://doi.org/10.33271/ev/65.166> [in Ukrainian].
2. Melnyk, H. (2018). *«Zelena» ekonomika (dosvid YeS i praktyka Ukrainy u svitli III i IV promyslovykh revolyutsiy) [«Green Economy (EU experience and practice of Ukraine in the light of the Industries 3.0 and 4.0)]:* Textbook. Sumy: University book. Retrieved from https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Melnyk_Green_Economy.pdf [in Ukrainian].
3. Shkvaruk, D., & Donchak, L. (2024). Zeleni finansy: teoretychny aspekt ta osoblyvosti funktsionuvannya v Ukraini [Green finance: theoretical aspect and features of functioning in Ukraine.]. *Visnyk Khmel'nyts'koho*

natsional'noho universytetu: Ekonomichni nauky – Herald of Khmelnytskyi National University: Economic sciences, 1, 123-127. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-21> [in Ukrainian].

4. Shulha, N., & Savluk, S. (2023). «Ekolohichnyy» ryzyk-menedzhment bankiv yak determinanta staloho finansuvannya v krayinah Yes [«Environmental» risk management of banks as a determinant of sustainable financing in EU countries]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, 6, 56-71. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(131\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(131)04) [in Ukrainian].
5. Polzin, F., & Sanders, M. (2020). How to finance the transition to low-carbon energy in Europe? *Energy Policy*, 147. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111863>

Kolodiychuk I. A., Yurkiw O. M. Environmental investment: status, trends, prospects

The article examines the current state, dynamics, and regional features of environmental investment in Ukraine under conditions of wartime challenges and post-war recovery. Environmental investment is increasingly transforming from a tool for meeting regulatory environmental requirements into a key factor of regional competitiveness and sustainable economic development. The study aims to analyze the structure and trends of capital environmental investments and current environmental expenditures across Ukrainian regions, as well as to identify priority directions and mechanisms for stimulating green investment in the context of European integration and reconstruction needs. The methodological framework of the research is based on statistical analysis of official data from the State Statistics Service of Ukraine for the period 2015-2023, including a differentiation between capital investments in environmental protection and current environmental expenditures. A regional comparative approach is applied to identify territorial asymmetries, concentration of financial resources, and structural shifts in environmental investment patterns before and during the full-scale war. The results reveal a pronounced unevenness of environmental investment across regions, with a significant concentration of capital investments in industrially developed areas, particularly Dnipropetrovsk region and the city of Kyiv. Capital environmental investments demonstrate a cyclical and project-driven nature, while current environmental expenditures show more stable growth, reflecting the critical role of environmental infrastructure in maintaining basic ecological functions even during periods of economic and military crisis. The full-scale war led to a sharp decline in capital investments in 2022; however, partial stabilization occurred in 2023, indicating the beginning of adaptation processes. These include territorially differentiated incentives, development of regional green funds and guarantee mechanisms, expansion of public-private partnerships, and strengthening project preparation capacity in regions. The findings contribute to the scientific discourse on regional environmental policy and provide practical recommendations for integrating green investment into Ukraine's post-war economic transformation.

Keywords: environmental investment, sustainable development, regional economy, green investment, ESG principles, renewable energy, post-war recovery, regional development.

Колодійчук Ірина Анатоліївна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу регіональної екологічної політики та природокористування ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: ira1166@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5110-3905>).

Kolodiychuk Iryna Anatoliyivna – Dr.Sci. (Econ.), Sen.Res., Leading Researcher of the Department of regional ecological policy and environmental management of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Юркіє Олег Михайлович – аспірант відділу регіональної екологічної політики та природокористування ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: oleh.yurkiw@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-1558-1991>).

Yurkiw Oleh Mykhaylovych – Postgraduate of the Department of regional ecological policy and environmental management of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 09.11.2025 р.